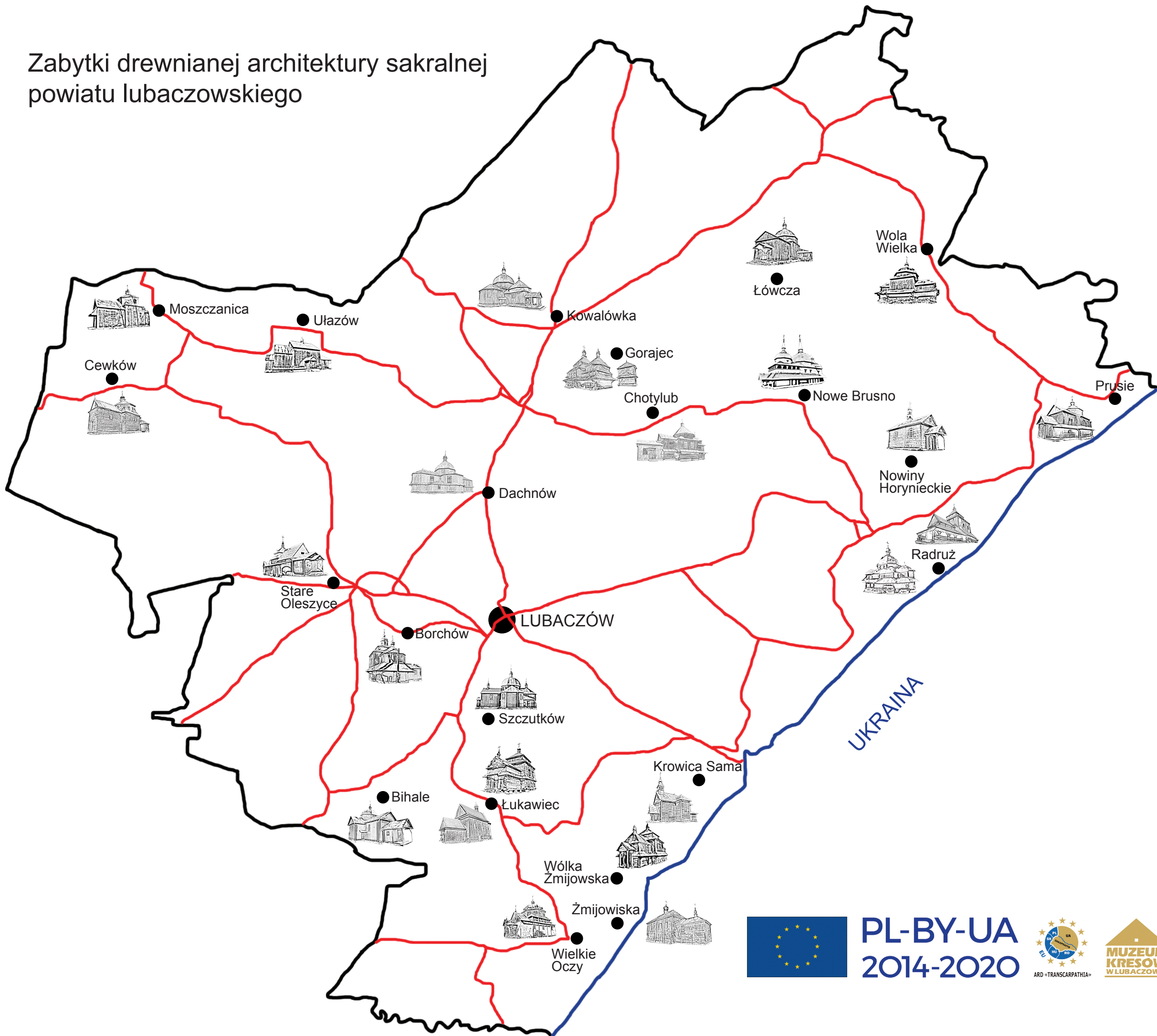

Zabytki drewnianej architektury sakralnej powiatu lubaczowskiego

PL-BY-UA
2014-2020

Zabytki drewnianej architektury sakralnej powiatu lubaczowskiego

Bihale, cerkiew pw. Opieki NMP, 1821 r.

Borchów, cerkiew pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, 1781 r.

Cewków, cerkiew pw. św. Dymitra, 1842 r.

Chotylub, cerkiew pw. Opieki NMP, 1888 r.

Dachnów, cerkiew pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, lata 1901-1929

Gorajec, cerkiew pw. Narodzenia NMP, 1586 r.

Kowalówka, cerkiew pw. Narodzenia NMP, 1813 r.

Krowica Sama, kościół pw. Przemienienia Pańskiego, 1933 r.

Łówcza, cerkiew pw. św. Paraskewy, 1808 r.

Łukawiec, cerkiew pw. św. Dymitra, 1701 r.

Łukawiec, kościół pw. Objawienia Pańskiego, 1756 r.

Nowe Brusno, cerkiew pw. św. Paraskewy, 1713 r.

Nowiny Horynieckie, kaplica leśna pw. św. Antoniego, 1896 r.

Moszczanica, cerkiew pw. św. Michała Archanioła, 1719 r.

Oleszyce Stare (Wola), cerkiew pw. Opieki NMP, 1787 r.

Prusie, cerkiew pw. Narodzenia NMP, 1887 r.

Radruż, cerkiew pw. św. Paraskewy, koniec XVI w.

Radruż, cerkiew pw. św. Mikołaja, 1931 r.

Szczutków, cerkiew pw. św. Dymitra Męczennika, 1904 r.

Ułazów, cerkiew pw. św. Dymitra, 1843 r.

Wielkie Oczy, cerkiew pw. św. Mikołaja, 1925 r.

Wola Wielka, cerkiew pw. Opieki NMP, 1755 r.

Wólka Żmijowska, cerkiew pw. Narodzenia NMP, 1896 r.

Żmijowiska, cerkiew pw. Zaśnięcia NMP, 1770 r.

Na terenie powiatu lubaczowskiego znajduje się wiele jedynych w swoim rodzaju zabytkowych obiektów drewnianej architektury sakralnej. Są to świątynie chrześcijańskie zarówno obrządku łacińskiego, jak i greckokatolickiego. Ich obecność jest wynikiem kilkusetletnich przemian etnicznych, w wyniku których okolice Lubaczowa stały się miejscem koegzystencji dwóch dominujących narodowości - Polaków i Ukraińców (Rusinów), a tym samym tradycji zachodnio- i wschodnioeuropejskiej.

Do naszych czasów zachowały się na tym terenie 24 świątynie drewniane. Najstarsze z nich wzniesione zostały w końcu XVI wieku, a najmłodsze w latach 30. XX stulecia.

W grupie tych zabytkowych budowli dominują dawne cerkwie greckokatolickie. Obecnie istnieje 21 obiektów tego typu; towarzyszy im 12 dzwonnicy, które razem z cerkwiami współtworzą malownicze zespoły sakralne. Do najstarszych należą dwie szesnastowieczne świątynie: pw. św. Paraskewy w Radrużu i pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Gorajcu. Obie są dziełem wykwalifikowanych cieśli reprezentujących jeszcze późnogotyckie rozwiązania konstrukcyjne i formy stylowe. Cerkiew w Radrużu uznana została za wyjątkowy zabytek w skali całego pogranicza polsko-ukraińskiego i w 2013 roku wpisana została na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

W kolejnych stuleciach budowniczowie cerkwi drewnianych na omawianym terenie nawiązywali do wypracowanych wcześniej form architektonicznych. Wierność tradycji wykazują wzniesione w XVIII wieku cerkwie w: Borchowie, Łukawcu, Moszczanicy, Nowym Bruśnie, Starych Oleszycach, Woli Wielkiej i Żmijowiskach.

W architekturze cerkiewnej dwóch ostatnich stuleci, mimo coraz większego znaczenia konstrukcji murowanej, nadal ważne miejsce zajmował materiał drewniany. W pierwszej fazie dały się odczuć silne tendencje do nadawania świątynom form nawiązujących do architektury kościelnej. W końcu XIX stulecia powrócono jednak do tradycyjnych rozwiązań, tylko nieznacznie je modyfikując. Wśród greckokatolickich świątyń drewnianych tego czasu znalazły się cerkwie w: Bihalach, Cewkowie, Chotylubiu, Dachnowie, Kowalówce, Łówczy, Prusiu, Szczutkowie, Płazowie i Wólce Żmijowskiej. Drogą rozwojową drewnianej architektury cerkiewnej w okolicach Lubaczowa zamykają w 1. połowie XX wieku dwie świątynie. Pierwsza z nich wzniesiona została w Wielkich Oczach i posiada rzadką konstrukcję szkieletową. Drugą jest niewielka cerkiewka w Radrużu, położona w pobliżu tej z końca XVI wieku.

Drewnianą architekturę sakralną Kościoła rzymskokatolickiego reprezentuje mniejsza ilość zabytków. Podobnie jak cerkwie, są one przykładem najważniejszych faz rozwoju tego typu świątyń. Najstarszym zabytkiem w tej grupie jest świątynia w Łukawcu. Ten skromny, wiejski kościółek wzniesiony został w połowie XVIII wieku z użyciem starszych elementów. Posiada jeszcze wiele cech gotyckich, szczególnie w zakresie konstrukcji i ukształtowania przestrzennego. Uproszczoną bryłę, wzbogaconą baniastą sygnaturką, posiada dziewiętnastowieczna kaplica leśna w Nowinach Horynieckich. Ta niewielka świątynia związana z tradycją objawień maryjnych stoi nad źródłami, w malowniczym roztoczańskim wąwozie. Bardziej urozmaiconą sylwetkę posiada kościół w Krowicy Samej, zbudowany w latach 30. XX wieku na planie krzyża z wieżyczką w fasadzie.

Znaczna liczba zróżnicowanych zabytków drewnianego budownictwa sakralnego na stosunkowo niewielkim obszarze powiatu lubaczowskiego jest niewątpliwie jego bogactwem i współtworzy wielokulturowe oblicze tego regionu.